

Pískovna Planá se stala jednou z lokalit mezinárodní soutěže

Jakub Vácha, Šimon Zeman 12. 9. 2018

Pískovna u Plané nad Lužnicí se stala pro letošní rok jednou z lokalit, na nichž probíhá mezinárodní soutěž Quarry Life Award. Jejím cílem je propojit těžbu nerostných surovin s vědeckým výzkumem a ochranou přírody. Náš tým složený ze dvou středoškoláků, biologa Šimona Zemana a geologa Jakuba Váchy, se rozhodl provádět letos výzkum právě na této pískovně.

Pískovny se mohou jevit jako zničující zásah člověka do přírody, ale opak je pravdou. Mohou poskytnout útočiště pro nepřeberné množství vzácných a ohrožených druhů živočichů i rostlin. V písčítých stěnách hnízdí břehule říční, ptáci příbuzní vlaštovkám. V hromadách písku si svá hnízda hloubí samotářské včely a vyvíjí se zde larvy chráněných svižníků, žijí zde i vzácné druhy pavouků skákavek a dalších bezobratlých. V písčítých tůních pak žije značné množství potápníků a jiného vodního hmyzu, v okolí těchto tůní pak můžeme pozorovat mnoho druhů vážek a šídel. Na tůně s čistou vodou je vázáno vícero druhů obojživelníků (např. čolek obecný, čolek velký, rosnička zelená), ale nepohrdnou jimi ani užovky.

Většina těchto druhů je dnes čím dál tím vzácnější. V krajině plné polí, měst a smrkových lesů nemohou přežít. Když jim člověk zničil jejich přirozené prostředí, jako jsou písčité břehy řek, nezarostlé stepi či obnažené písčiny, našli svůj domov paradoxně zde – v pískovnách.

Pískovny poskytují tzv. refugia (útočiště) pro mnoho vzácných a ohrožených druhů, které už mnohdy jinde nenajdeme. Důvodem jsou především živinami chudé biotopy. Druhy rostlin vázané na toto prostředí nejsou konkurenceschopné a při zvýšení obsahu živin v půdě jsou vytlačovány agresivnějšími, ale na živiny náročnějšími, druhy. Tak poté dochází k zarůstání takovýchto lokalit a spolu s nimi mizí i veškerí živočichové, kteří k životu vyžadují nezastíněná místa s řídkou vegetací.

Bohužel, některé lomy (včetně pískoven) jsou po ukončení těžby kompletně zavezeny zeminou a na jejich místě je vysázen často monokulturní les, což pro veškeré vzácné druhy obývající pískovnu znamená jistou zkázu. Snahou bývá většinu jedinců chráněných živočichů, případně i rostlin, přenést do vhodného biotopu na jiném místě. Tento postup však ani zdaleka nedosahuje výsledků, kterých by bylo dosaženo, kdyby byla pískovna ponechána přirozenému vývoji.

Během výzkumu na pískovně v Plané jsme prozatím odhalili tři silně ohrožené a jeden ohrožený druh obojživelníků, dva chráněné druhy plazů, několik rostlin uvedených v červeném seznamu ohrožených druhů (soupis organismů, které jsou v České Republice vzácné a jejichž vhodných míst pro život ubývá), a především přes deset druhů suchozemských bezobratlých uvedených v červeném seznamu. Například pavouci skákavka drápkatá (*Talavera aperta*) a skákavka pozemní (*Attulus saltator*), kteří se na suchých a výslunných místech na pískovně vyskytují, byli od roku 2000 nalezeni jen na několika málo lokalitách v České republice. Ve vlhčích částech pískovny se pak vyskytuje ohrožený slíďák levhartí (*Arctosa leopardus*), kterému zde poskytují útočiště písčité břehy malých tůněk vzniklých po těžbě. Spolu s ním zde také žije brouk písečník lemovaný (*Omophron limbatum*), který taktéž vyžaduje tento typ biotopu. Proto doufáme, že co největší možná část pískovny zůstane v původním nerektivovaném stavu a tyto druhy zde budou moci nadále přežívat. Již nyní je jisté, že určité části pískovny zachovány budou. Návrhy na jejich rozmístění, účel a management budou také jedním z výstupů našeho projektu.

Během našeho výzkumu v rámci soutěže Quarry Life Award se na pískovně Planá nad Lužnicí snažíme přijít na to, který typ písku by nejvíce vyhovoval právě těm nejvzácnějším druhům.

Rádi bychom tímto chtěli poděkovat skupině HeidelbergCement a společnosti pod ní spadající – Českomoravský štěrk, a.s., za umožnění výzkumu v jejich lomu, vstřícný přístup a částečné financování, které je pro nás, středoškoláky, nezbytné pro uskutečnění výzkumu.

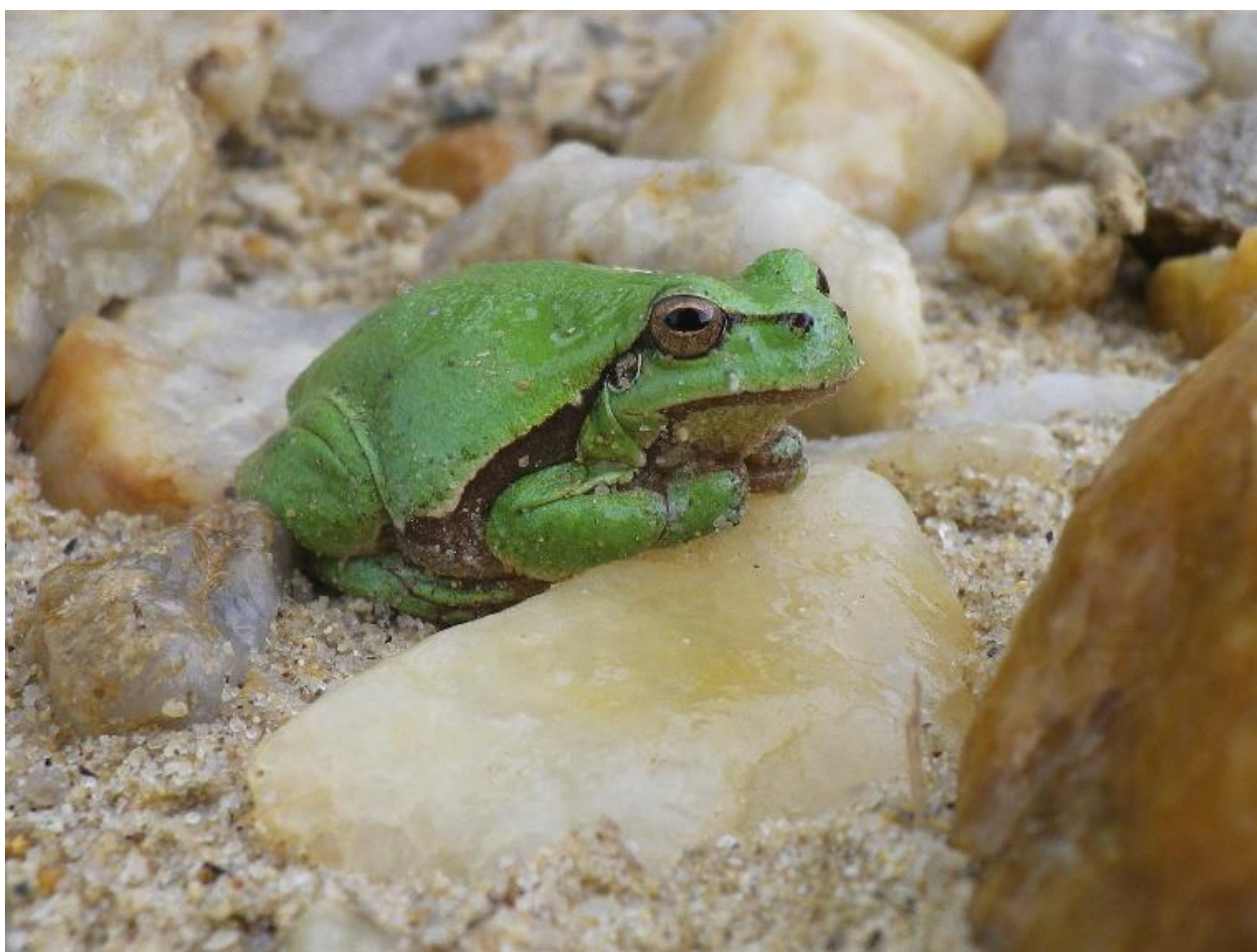
Pokud vás zajímá, jak se náš projekt v plánské pískovně vyvíjí, můžete se podívat na náš blog:

<https://www.quarrylifeaward.cz/node/56986>.

Popisky obrázků:

1 – Užovka obojková (*Natrix natrix*), písčková Planá nad Lužnicí. Foto D. Miklušicová

2 – Rosnička zelená (*Hyla arborea*), písčková Planá nad Lužnicí. Foto J. Vácha